

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра лісового та садово-паркового господарства

НЕСТЕРУК ВЛАДИСЛАВ СЕРГІЙОВИЧ

**БЛАГОУСТРІЙ ТА ОБЛАШТУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПУНКТУ
«ЛІСОВИЧОК» ЛЮБОМЛЬСЬКОГО ЛІСНИЦТВА ФІЛІЇ
«ЛЮБОМЛЬСЬКЕ ЛГ»**

Спеціальність: 205 «Лісове господарство»
Освітньо-професійна програма «Лісове господарство»
Робота на здобуття освітнього рівня «Бакалавр»

Науковий керівник
ГЕТЬМАНЧУК АНАТОЛІЙ
ІВАНОВИЧ
кандидат сільськогосподарських
наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № __

засідання кафедри лісового та
садово-паркового господарства

від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри

доц. В.В. Андреева

ЛУЦЬК – 2024

Нестерук В.С. Благоустрій та облаштування рекреаційного пункту «Лісовичок» Любомльського лісництва філії «Любомльське ЛГ» 2024. 33 с.

Анотація

Дана дипломна робота присвячена дослідженню благоустрою та облаштуванню рекреаційного пункту. В роботі розглядаються основні аспекти оцінки рекреаційного потенціалу, зокрема:

Аналіз природних умов: дослідження ландшафту, флори, фауни, клімату та гідрологічних особливостей рекреаційного пункту.

Оцінка рекреаційних ресурсів: визначення наявності та якості ресурсів для відпочинку, таких як туристичні стежки, місця для пікніку, водойми, природні пам'ятки.

Визначення потенційних рекреаційних навантажень: оцінка можливостей рекреаційного пункту щодо прийому туристів та організації різних видів активного відпочинку.

Екологічна оцінка: дослідження впливу рекреаційної діяльності на навколишнє середовище, розробка рекомендацій для мінімізації негативних наслідків.

В результаті проведеного дослідження надаються рекомендації щодо раціонального використання рекреаційного пункту, збереження його екологічного потенціалу та розвитку туристичного бізнесу з врахуванням особливостей ландшафту.

Робота виконана на 33 сторінках друкованого тексту, містить 1 таблицю, проілюстрована 8 рисунками. Загальні висновки з проведених досліджень наведені в кінці роботи, перед списком використаних джерел (21 джерело).

Ключові слова: рекреаційний пункт, ландшафтна оцінка, рекреаційний потенціал, екологічна оцінка, туристичний бізнес.

V.S. Nesteruk Landscaping and furnishing of the recreation center "Lisovychok" of the Ljubomlsk Forestry of the BRANCH "Lyubomlskoe LG" 2024. 33 p.

Abstract

This thesis is devoted to the study of the landscape-recreational evaluation of the recreation point. The work considers the main aspects of recreational potential assessment, in particular:

Analysis of natural conditions: study of the landscape, flora, fauna, climate and hydrological features of the recreation area.

Assessment of recreational resources: determining the availability and quality of recreational resources, such as hiking trails, picnic areas, water bodies, natural attractions.

Determination of potential recreational loads: assessment of the possibilities of the recreation center for receiving tourists and organizing various types of active recreation.

Environmental assessment: study of the impact of recreational activities on the environment, development of recommendations to minimize negative consequences.

As a result of the conducted research, recommendations are provided for the rational use of the recreation point, preservation of its ecological potential and development of the tourist business, taking into account the features of the landscape.

The work is completed on 33 pages of printed text, contains 1 table, illustrated with 8 figures. General conclusions from the conducted research are given at the end of the work, before the list of used sources (21 sources).

Key words: recreational point, landscape assessment, recreational potential, ecological assessment, tourism business.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	7
1.1. Ліси рекреаційного призначення	7
1.2. Рекреаційне використання лісів.....	11
1.3. Організація рекреаційних пунктів та їх роль в рекреації	13
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	15
2.1. Загальна характеристика та природні умови регіону дослідження.....	15
2.2. Методи дослідження.....	18
РОЗДІЛ 3 РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ .	20
3.1. Рекреаційна оцінка Лісовичка.....	20
3.2. Розробка рекреаційного пункту «Лісовичок» на території Любомльського лісництва Філії «Любомльське ЛГ» ДП «Ліси України»	25
3.3. Економічна оцінка рекреаційного пункту на основі їх екосистемних послуг	28
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32

ВСТУП

У сучасному світі, де життя все більше наповнюється стресом, поспіхом та цифровими технологіями, важливість відпочинку на природі стає все більш очевидною. Рекреаційні пункти, розташовані в мальовничих куточках природи, надають людям унікальну можливість відновити сили, покращити фізичне та психічне здоров'я, розширити свій кругозір і взагалі відчувати гармонію з навколишнім світом.

Актуальність теми дослідження рекреаційних пунктів визначається тим, що вони грають ключову роль в житті людини, формуючи її здоров'я, зв'язок з природою та розвиток туристичного бізнесу. У загальній системі розвитку суспільства рекреаційні пункти виступають важливим елементом, що сприяє збереженню навколишнього середовища, створенню робочих місць та розширенню культурного збагачення населення.

Мета дослідження - визначити важливість рекреаційних пунктів для гармонійного розвитку суспільства та визначити ключові аспекти їх розвитку та збереження.

Об'єкт дослідження - рекреаційні пункти як елемент систем природних ресурсів та соціально-економічного розвитку. Предмет дослідження - важливість рекреаційних пунктів для здоров'я населення, розвитку туризму та збереження природного середовища.

Методи дослідження: У дослідженні будуть використані методи аналізу наукової літератури, статистичного аналізу, експертного опитування та спостереження.

Наукова новизна: Дослідження включає в себе глибокий аналіз важливості рекреаційних пунктів для гармонійного розвитку суспільства, з особливим наголосом на їх вплив на екологію, соціально-економічні процеси та здоров'я населення.

Практичне значення: Результати дослідження можуть бути використані для розробки ефективних стратегій розвитку рекреаційних

пунктів, що сприятиме збереженню природних ресурсів, розвитку туризму та покращенню якості життя населення.

Дипломна робота складається з вступу, основних розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Ліси рекреаційного призначення

Ліси рекреаційного значення - це ліси, які спеціально призначені для організації відпочинку населення, оздоровлення, розвитку туризму та пізнавальної діяльності. Вони відіграють важливу роль у збереженні природних комплексів, підтримці екологічної рівноваги та створенні сприятливих умов для відпочинку та оздоровлення населення

Значення лісів рекреаційного значення:

Оздоровлення та відпочинок населення: Ліси є природним середовищем для відпочинку та оздоровлення. Чисте повітря, насичене фітонцидами, сприятливо впливає на дихальну та серцево-судинну системи. Лісові прогулянки та заняття спортом на природі допомагають зняти стрес, покращити настрій та самопочуття.

Розвиток туризму: Ліси є привабливими об'єктами для туризму, особливо для пізнавального та спортивного туризму. Вони пропонують можливості для піших походів, велосипедних прогулянок, спостереження за дикою природою та знайомства з місцевою культурою та історією.

Збереження природних та історико-культурних об'єктів: У лісах рекреаційного значення часто зустрічаються цінні природні та історико-культурні об'єкти, такі як рідкісні види рослин і тварин, пам'ятки архітектури та археології. Лісове господарство в цих лісах спрямоване на збереження цих об'єктів та забезпечення їх доступності для відвідувачів [5].

Підтримка сприятливого стану довкілля: Ліси відіграють важливу роль у підтримці сприятливого стану довкілля. Вони очищають повітря та воду, регулюють клімат, захищають ґрунти від ерозії та є місцем проживання для численних видів рослин і тварин.

Основні функції лісів рекреаційного значення:

1. Рекреаційна
2. Оздоровча

3. Пізнавальна
4. Естетична
5. Виховна
6. Екологічна

Принципи ведення лісового господарства в лісах рекреаційного значення:

Для забезпечення ефективного виконання лісами рекреаційного значення їх функцій при веденні лісового господарства дотримуються наступних принципів:

Принцип пріоритетності рекреаційної функції: При плануванні та проведенні лісогосподарських заходів пріоритет надається забезпеченню умов для рекреаційної діяльності.

Принцип збереження природних комплексів: Лісове господарство спрямоване на збереження природних комплексів лісів, їх біорізноманіття та ландшафтного різноманіття [1].

Принцип раціонального використання лісових ресурсів: Лісові ресурси використовуються раціонально, з урахуванням їх рекреаційної цінності та екологічних функцій.

Принцип комплексності ведення лісового господарства: Лісове господарство ведеться комплексно, з урахуванням всіх функцій лісів, у тому числі рекреаційної, природоохоронної та господарської.

Принцип наукового обґрунтування заходів: Всі лісогосподарські заходи повинні бути науково обґрунтованими та спрямованими на збереження та покращення рекреаційного потенціалу лісів.

Основні заходи з ведення лісового господарства в лісах рекреаційного значення:

Для реалізації принципів ведення лісового господарства в лісах рекреаційного значення проводяться наступні заходи:

Створення лісопарків, заповідників, заказників та інших природоохоронних об'єктів.

Будівництво та облаштування рекреаційних зон, пішохідних та велосипедних доріжок, місць для відпочинку та кемпінгів.

Захист та відновлення цінних природних та історико-культурних об'єктів.

Проведення санітарно-оздоровчих заходів, спрямованих на покращення санітарного стану лісів та умов для відпочинку.

Регулювання відвідування лісів та контроль за дотриманням правил їх використання.

Проведення просвітницької та виховної роботи з населенням, спрямованої на формування екологічної свідомості та відповідального ставлення до лісів.

Ліси рекреаційного значення є важливою складовою природно-заповідного фонду та відіграють значну роль у збереженні біорізноманіття, забезпеченні екологічної рівноваги та створенні сприятливих умов для відпочинку та оздоровлення населення.

Рекреаційно-пізнавальна діяльність - це вид рекреаційної діяльності, спрямований на отримання нових знань, розширення кругозору та підвищення екологічної культури. Вона включає в себе відвідування музеїв, виставок, історичних та природних пам'яток, участь у екскурсіях, лекціях, майстер-класах та інших заходах, що сприяють пізнавальному розвитку та естетичному вихованню.

Рекреаційно-пізнавальна діяльність має велике значення для всебічного розвитку особистості, формування екологічної свідомості та відповідального ставлення до навколишнього середовища. Вона допомагає розширити кругозір, поглибити знання про історію, культуру та природу рідного краю, а також сприяє розвитку творчих здібностей та естетичного смаку.

Основними формами рекреаційно-пізнавальної діяльності є:

Відвідування музеїв, виставок та інших культурних установ: Музеї та виставки надають можливість ознайомитися з історією, культурою та мистецтвом, побачити унікальні експонати та дізнатися багато нового [4].

Участь в екскурсіях: Екскурсії проводяться в історичних, природних, культурних та інших об'єктах та дозволяють отримати детальну інформацію про їх історію, особливості та значення.

Відвідування лекцій, майстер-класів та інших заходів: Лекції та майстер-класи дають можливість поглибити свої знання в певній галузі, познайомитися з новими ідеями та набути практичних навичок.

Самостійне вивчення природних та історичних об'єктів: Самостійне вивчення природних та історичних об'єктів дозволяє більш детально ознайомитися з ними та відкрити для себе щось нове.

Рекреаційно-пізнавальна діяльність може здійснюватися як індивідуально, так і в групах. Вона може бути організованою (наприклад, екскурсії, лекції) або самостійною (наприклад, відвідування музеїв, самостійне вивчення об'єктів).

Важливою складовою рекреаційно-пізнавальної діяльності є екологічне просвітництво. Воно спрямоване на формування екологічної свідомості та відповідального ставлення до навколишнього середовища. Екологічне просвітництво може здійснюватися через проведення лекцій, виставок, конкурсів, акцій та інших заходів, спрямованих на підвищення обізнаності населення про екологічні проблеми та способи їх вирішення.

Рекреаційно-пізнавальна діяльність має велике значення для розвитку туризму, особливо пізнавального та культурного туризму. Вона дозволяє туристам не тільки відпочити, але й розширити свій кругозір, познайомитися з новими культурами та традиціями, а також зробити свій внесок у збереження культурної та природної спадщини.

1.2. Рекреаційне використання лісів

Рекреаційне використання лісів - це використання лісів для цілей відпочинку, оздоровлення, туризму та пізнавальної діяльності. Ліси є привабливим місцем для рекреації завдяки своїй мальовничості, чистому повітрю, багатому біорізноманіттю та можливості для різноманітних видів відпочинку.

Основними видами рекреаційного використання лісів є:

- Прогулянки та піші походи
- Велосипедні прогулянки
- Кемпінг
- Пікніки
- Спортивні ігри (наприклад, волейбол, бадмінтон)
- Спостереження за дикою природою
- Фотографування
- Рибалка та полювання (у дозволених місцях)
- Збирання ягід, грибів та лікарських рослин (у дозволених місцях)
- Пізнавальні екскурсії
- Освітні програми
- Рекреаційне використання лісів має ряд переваг:
- Покращує фізичне та психічне здоров'я
- Знімає стрес та покращує настрій

Сприяє розвитку пізнавальних здібностей та екологічної свідомості

Підтримує місцеву економіку за рахунок розвитку туризму та рекреаційної інфраструктури

Для забезпечення сталого рекреаційного використання лісів важливо дотримуватися наступних принципів:

Принцип пріоритетності рекреаційної функції: При плануванні та проведенні лісогосподарських заходів пріоритет надається забезпеченню умов для рекреаційної діяльності.

Принцип збереження природних комплексів: Лісове господарство спрямоване на збереження природних комплексів лісів, їх біорізноманіття та ландшафтного різноманіття.

Принцип раціонального використання лісових ресурсів: Лісові ресурси використовуються раціонально, з урахуванням їх рекреаційної цінності та екологічних функцій [7].

Принцип комплексності ведення лісового господарства: Лісове господарство ведеться комплексно, з урахуванням всіх функцій лісів, у тому числі рекреаційної, природоохоронної та господарської.

Принцип наукового обґрунтування заходів: Всі лісогосподарські заходи повинні бути науково обґрунтованими та спрямованими на збереження та покращення рекреаційного потенціалу лісів [8].

Для організації рекреаційного використання лісів проводяться наступні заходи:

Створення лісопарків, національних парків та інших природоохоронних об'єктів

Будівництво та облаштування рекреаційних зон, пішохідних та велосипедних доріжок, місць для відпочинку та кемпінгів

Захист та відновлення цінних природних та історико-культурних об'єктів

Розробка та реалізація рекреаційних маршрутів та програм

Проведення екологічних та пізнавальних екскурсій

Регулювання відвідування лісів та контроль за дотриманням правил їх використання

Проведення просвітницької та виховної роботи з населенням, спрямованої на формування екологічної свідомості та відповідального ставлення до лісів

Рекреаційне використання лісів є важливою складовою сталого управління лісами. Воно дозволяє людям насолоджуватися красою та корисними властивостями лісів, не завдаючи шкоди їх екологічним функціям [6].

1.3. Організація рекреаційних пунктів та їх роль в рекреації

Рекреаційні пункти - це спеціально обладнані місця в лісах, парках та інших природних територіях, призначені для організації відпочинку та рекреаційної діяльності населення. Вони можуть бути різного типу та призначення, в залежності від місцевих умов та потреб відвідувачів.

Основними типами рекреаційних пунктів є:

Місця для пікніків: Оснащені столами, лавками, мангалами та іншими зручностями для відпочинку та приготування пици на відкритому вогні.

Кемпінги: Місця для установки наметів та кемпінгового обладнання. Зазвичай обладнані туалетами, душовими та іншими зручностями [13].

Дитячі майданчики: Оснащені різноманітними ігровими елементами для дітей різного віку.

Спортивні майданчики: Оснащені тренажерами, полями для ігрових видів спорту та іншими спортивними спорудами.

Екологічні стежки: Марковані маршрути, обладнані інформаційними стендами та іншими засобами екологічного просвітництва.

Оглядові майданчики: Місця з гарним видом на навколишню природу, обладнані оглядовими вежами, альтанками та іншими спорудами.

Інформаційні центри: Місця, де відвідувачі можуть отримати інформацію про рекреаційні можливості території, придбати карти та путівники, а також отримати консультації співробітників парку або лісництва.

При організації рекреаційних пунктів необхідно враховувати наступні принципи:

Принцип доступності: Рекреаційні пункти повинні бути доступними для всіх категорій населення, включаючи людей з обмеженими можливостями.

Принцип комфортності: Рекреаційні пункти повинні бути обладнані всіма необхідними зручностями для комфортного відпочинку.

Принцип безпеки: Рекреаційні пункти повинні бути безпечними для відвідувачів. Вони повинні бути очищені від сухостою та небезпечних дерев, обладнані протипожежними засобами та мати зручні під'їзні шляхи [12].

Принцип естетичності: Рекреаційні пункти повинні бути естетично привабливими та гармонійно вписуватися в навколишній ландшафт.

Принцип екологічності: При організації рекреаційних пунктів необхідно мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище [9].

Роль рекреаційних пунктів в рекреації

Рекреаційні пункти відіграють важливу роль в організації рекреаційної діяльності та забезпеченні комфортного відпочинку населення. Вони:

Створюють умови для різноманітних видів рекреаційної діяльності, таких як пікніки, кемпінг, ігри, заняття спортом та спостереження за природою.

Покращують якість відпочинку, забезпечуючи відвідувачів необхідними зручностями та безпекою.

Сприяють екологічному просвітництву та формуванню відповідального ставлення до навколишнього середовища.

Підтримують місцеву економіку за рахунок розвитку туризму та рекреаційної інфраструктури.

Рекреаційні пункти є важливою складовою системи рекреаційного обслуговування населення. Вони дозволяють людям насолоджуватися красою та корисними властивостями природи, не завдаючи шкоди навколишньому середовищу [9,10].

РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Загальна характеристика та природні умови регіону дослідження

Досліджуваний об'єкт досліджування – це лісові насадження рекреаційних територій Любомльського лісництва Філії «Любомльське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Філія «Любомльське лісове господарство» ДП «Ліси України», розташоване в північній частині Волинської області на території колишніх Любомльського і Шацького адміністративних районів.

Територія Філії «Любомльське ЛГ» ДП «Ліси України» знаходиться в межах Західного Полісся. Західне Полісся це один із декількох лісогосподарських районів. Клімат району – помірно-континентальний. Характеристика основних кліматичних показників наведена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Основні кліматичні показники

№ п/п	Назва показника	Одиниця виміру	Значення показника	Дата
1	2	3	4	5
1.	Температура повітря:			
	середньорічна	градус С ⁰	+7	-
	абсолютно максимальна	градус С ⁰	+39	-
	абсолютно мінімальна	градус С ⁰	-37	-
2.	Кількість опадів	мм	604	-
3.	Протяжність вегетаційного періоду	днів	206	з 6.04 по 29.10
4.	Останні весняні заморозки	-	-	2 травня
5.	Перші осінні заморозки	-	-	5 жовтня

Продовження таблиці 2.1.

1	2	3	4	5
6	Середня дата замерзання рік	-	-	20-22 березня
7.	Середня дата початку поводка	-	-	-
8.	Сніговий покрив:	-	-	-
	потужність в полі	см	16	-
	потужність в лісі	см	28	-
	час появи	-	-	18 грудня
	час сходження в лісі	-	-	16 березня
9.	Глибина промерзання ґрунту	см	24	
10.	Напрямок переважаючих вітрів по сезонах:			-
	зима	румб	Пд; ПдЗх	-
	весна	румб	Пд; Сх	-
	літо	румб	Зх;ПдЗх	-
	осінь	румб	Пд;ПдЗх	-
11.	Середня швидкість переважаючих вітрів по сезонах:			-
	зима	м/с	4,4	-
	весна	м/с	5,5	-
	літо	м/с	6,0	-
	осінь	м/с	4,9	-
12.	Відносна вологість повітря	%	78	-

Пізні весняні і ранні осінні морози, є одними із основних негативних кліматичних факторів які впливають на лісові культури, за останні роки також появилась ще одна проблема для розвитку і росту лісових культур це нерівномірна кількість опадів протягом року.

Клімат Західного Полісся сприятливий для створення дубових і соснових насаджень, також в певній мірі і вільхових.

Західне Полісся - це регіон України, що характеризується певними географічними особливостями, які впливають на ґрунтовий покрив [16].

Основні типи ґрунтів Західного Полісся:

Дерново-підзолисті ґрунти: Найбільш поширений тип.

Характеризуються:

- Кислою реакцією.
- Незначним вмістом гумусу.
- Наявністю підзолистого горизонту.
- Бідним на поживні речовини.

Болотні ґрунти: Зустрічаються в низинах, на заболочених ділянках.

Мають:

- Високий рівень зволоження.
- Надмірне накопичення органічних речовин.
- Часто містять торф.

Чорноземні ґрунти: Зустрічаються на південному сході регіону, на більш високих ділянках. Мають:

- Вищий вміст гумусу.
- Менш кислу реакцію.
- Більш родючі.

Опідзолені чорноземи: Перехідний тип, що має властивості як чорноземів, так і дерново-підзолистих ґрунтів.

Алювіальні ґрунти: Формуються в заплавах річок. Мають:

- Різний склад залежно від джерела наносів.
- Досить родючі, але можуть бути схильні до ерозії.

Особливості ґрунтів Західного Полісся:

Помірна кислотність: Більшість ґрунтів регіону має підвищену кислотність, що негативно впливає на їх родючість.

Незначний вміст гумусу: Через холодний клімат і низьку температуру ґрунту, процес розкладання органічних речовин відбувається повільно. Це призводить до низького вмісту гумусу в ґрунтах [15].

Низький вміст поживних речовин: Кислі ґрунти збіднені на поживні речовини, що потребує їх штучного внесення для підвищення врожайності.

Нестабільність вологості: Ґрунти регіону можуть бути як сильно зволоженими, так і страждати від посухи, залежно від сезону та погодних умов.

Любомльсьське лісництво за лісовпорядкуванням 2012 року займає площу 5688 га, площа яка відноситься під лісові землі становить 5576 га (98%), Незімкнуті лісові культури становлять 112 га (2%).

2.2. Методи дослідження

В даній дипломній роботі ми використовували наступні методи дослідження рекреаційного пункту «Лісовичок» :

Літературний огляд: Провели аналіз існуючої наукової літератури, статей, звітів, монографій, книг, що стосуються рекреаційних пунктів.

Опитування: Провели невелике опитування серед туристів, місцевих жителів про відпочинок в даному рекреаційному пункті.

Спостереження: По вихідним спостерігали за діяльністю людей у рекреаційних пунктах, їхнім поведінням, взаємодією з довкіллям.

Географічний аналіз: Використання географічних карт, даних GPS, GIS-систем для аналізу територіальних особливостей рекреаційних пунктів.

Статистичний аналіз: Збір та обробка кількісних даних про відвідуваність, використання ресурсів, економічні показники рекреаційних пунктів.:

Порівняльний аналіз: Порівняння різних рекреаційних пунктів за певними параметрами (наприклад, рівень комфорту, ціни, доступність).

Кластерний аналіз: Групування рекреаційних пунктів за подібними характеристиками.

Факторний аналіз: Виявлення основних факторів, що впливають на популярність, ефективність рекреаційних пунктів.

Регресійний аналіз: Визначення взаємозв'язків між різними факторами, що впливають на функціонування рекреаційних пунктів.

Економічна оцінка: Визначення економічного значення рекреаційних пунктів (прибуток, податки, створення робочих місць).

Соціологічна оцінка: Визначення впливу рекреаційних пунктів на життя місцевих жителів (зміни в соціальному житті, культурний розвиток).

Екологічна оцінка: Оцінка впливу рекреаційних пунктів на навколишнє середовище (забруднення, ерозія, знищення біорізноманіття).

Також була проведена рекреаційна оцінка. При визначенні рекреаційної цінності ландшафтів, кожен окремий ділянка (таксаційний виділ) оцінюється за його придатністю для відпочинку. Ця оцінка визначає, наскільки добре ділянка підходить для організації рекреаційних заходів.

Чим нижче рекреаційна оцінка ділянки, тим більше зусиль потрібно для створення комфортних умов для відпочинку. Наприклад, ділянка з високою рекреаційною цінністю може бути ідеальним місцем для пікніку, а ділянка з низькою цінністю може потребувати додаткових інвестицій для створення стежок, обладнання місць для відпочинку та забезпечення безпеки [17].

Оцінка рекреаційного потенціалу дозволяє визначити необхідний обсяг заходів для покращення умов відпочинку на конкретній ділянці та в цілому на території. Таким чином, можна створити ефективну стратегію розвитку рекреаційних зон, спрямовану на збереження природи та забезпечення комфорту для відвідувачів.

РОЗДІЛ 3 РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

3.1. Рекреаційна оцінка Лісовичка

Оцінка рекреаційного потенціалу Лісовичка вимагала від нас комплексного підходу, який враховував різні фактори, що впливають на його придатність для відпочинку.

Ландшафт: Лісовичок характеризується мальовничим ландшафтом з лісами, озерами, річками. Це створює природні умови для піших прогулянок, велосипедних прогулянок, риболовлі, спостереження за природою.

Флора та фауна: Наявність різноманітних видів рослин і тварин, а також рідкісних видів, що зустрічаються в регіоні, підвищує екологічну та естетичну цінність Лісовичка.

Рис 3.1. Місця для риболовлі

Клімат: Помірний клімат з достатньою кількістю опадів робить Лісовичок придатним для відпочинку протягом більшої частини року.

Доступність: Наявність доріг, транспортного сполучення з містом сприяє доступності Лісовичка для відвідувачів.

Об'єкти для відпочинку: Наявність місць для пікніку, дитячих майданчиків, туристичних стежок підвищує рекреаційну цінність.

Туристичні послуги: Наявність готелів, кемпінгів, ресторанів забезпечує зручність і комфорт для відвідувачів.

Рис 3.2. Місце для відпочинку в рекреаційному пункті «Лісовичок»

Попит на рекреаційні послуги: Популярність Лісовичка серед туристів та місцевих жителів визначає потребу в розвитку інфраструктури та розширенні рекреаційних можливостей.

Рис 3.3. Мальовничі краєвиди в рекреаційному пункті «Лісовичок»

Економічний ефект: Розвиток туристичної індустрії в Лісовичку призводить до створення робочих місць та збільшення податкових надходжень.

Соціальний ефект: Рекреація в Лісовичку сприяє оздоровленню та відпочинку населення, а також сприяє збереженню природних ресурсів.

Вплив рекреації на природу: Перевантаження лісових шляхів, забруднення води та повітря, знищення флори і фауни можуть негативно вплинути на навколишнє середовище.

Збереження природних ресурсів: Важливо забезпечити збереження природного багатства рекреаційного пункту «Лісовичок» шляхом проведення екологічно збалансованих рекреаційних заходів.

Провівши невелике опитування серед туристів і місцевого населення, ми ставили одне питання, «Чим приваблює Вас відпочинок в Лісовичку?», люди відповідали наступне:

Зменшення стресу: Перебування на природі допомагає знизити рівень кортизолу, гормону стресу, що веде до кращого самопочуття та поліпшення сну.

Підвищення рівня фізичної активності: Піші прогулянки, їзда на велосипеді, плавання, риболовля та інші активності в рекреаційних пунктах допомагають підтримувати форму та покращувати фізичну форму.

Рис 3.4. Місце для духовного затишку

Збільшення рівня вітаміну D: Перебування на сонці допомагає організму виробляти вітамін D, який важливий для кісток, імунної системи та загального здоров'я.

Покращення настрою: Перебування в оточенні природи та свіжого повітря має заспокійливу дію на нервову систему, що покращує настрій та знімає тривогу.

Збільшення креативності: Відпочинок на природі сприяє творчому мисленню та покращує концентрацію уваги.

Посилення відчуття спокою: Відсутність шуму, поспіху та цифрового світу в рекреаційних пунктах дозволяє звільнити розум від зайвих думок і відчувати спокій.

Зміцнення сімейних та друзівських зв'язків: Спільний відпочинок на природі сприяє зміцненню сімейних зв'язків, поліпшенню комунікації та зростанню близькості між людьми.

Рис 3.5. Що ще потрібно для дитячої посмішки, як не дружній відпочинок в рекреаційному пункті «Лісовичок»

Нові знайомства: Рекреаційні пункти часто стають місцем для нових знайомств та спілкування з однодумцями.

Збільшення знань про природу: Відпочинок в лісах, на озерах або в горах дозволяє навчитися розпізнавати різні види рослин та тварин, дослідити екосистему і дізнатися більше про навколишній світ.

Культурне збагачення: Багато рекреаційних пунктів розташовані біля історичних пам'яток, музеїв та інших культурних об'єктів, що дає можливість розширити знання із історії та культури регіону

Ми дійшли висновку що рекреаційна оцінка Лісовичка:

Висока: Тому що природні умови, інфраструктура та соціально-економічні фактори свідчать про високий потенціал для рекреації, Лісовичок може бути оцінений як місце з високою рекреаційною цінністю.

3.2. Розробка рекреаційного пункту «Лісовичок» на території Любомльського лісництва Філії «Любомльське ЛГ» ДП «Ліси України»

Розробка рекреаційного пункту "Лісовичок" - це амбітний проект, який потребував комплексного підходу, враховуючи природні умови, потреби відвідувачів та збереження екосистеми.

"Лісовичок" - це рекреаційний пункт, що пропонує відпочинок на природі, поєднаний з активним дозвіллям, пізнавальними елементами та екологічною свідомістю.

3.2.1. Планування:

Автором рекреаційного пункту було проведене детальне дослідження природних умов, доступності, існуючої інфраструктури та потреб потенційних відвідувачів. Сформулював чітку концепцію рекреаційного пункту, що відображає його унікальність, цільову аудиторію та напрямок розвитку.

Було розроблено та створено детальний план рекреаційного пункту, який включає:

- Зони для відпочинку: місця для пікніків, альтанки, лавки, майданчики для ігор.
- Туристичні стежки: позначені та обладнані маршрути різної складності для піших прогулянок, їзди на велосипеді.

- Екологічні стежки: маршрути для спостереження за природою, ознайомлення з флорою та фауною.
- Інфраструктура: санітарні зони, паркування, інформаційні стенди, місця для збору сміття.
- Додаткові об'єкти: можливі варіанти - кафе, музей, магазин сувенірів, центр для дітей.

3.2.2. Проектування:

При проектуванні були враховані екологічні аспекти: мінімізація впливу на навколишнє середовище, використання екологічних матеріалів, збереження природних ландшафтів. Були проведені інженерні розрахунки, що стосуються будівництва стежок, мостів, паркування тощо. Багато часу було необхідно на дозволи під будівництво та експлуатацію рекреаційного пункту від відповідних органів.

3.2.3. Будівництво:

Під час будівництва рекреаційного пункту «Лісовичок» дотримувались екологічних стандартів, щоб мінімізувати вплив на навколишнє середовище.

За можливістю використовували місцеві матеріали для будівництва об'єктів, що відповідають природному ландшафту.

Рис 3.6. Будівництво рекреаційного пункту

3.2.4. Організація та просування:

Були створені чіткі правила відвідування рекреаційного пункту, що регулюють поведінку відвідувачів, захищають природу та забезпечують безпеку.

Багато сил зайняла маркетингова складова проекту по стратегії просування "Лісовичка" з використанням різних каналів комунікації: сайтів, соціальних мереж, реклам, партнерство з туристичними агенціями.

Було підбрано професійний і дружелюбний персонал задля забезпечення надання якісних послуг відвідувачам: інформаційне обслуговування, організація екскурсій, прокат велосипедів, проведення заходів.

Рис 3.7. Лісова кухня Волині

3.3. Економічна оцінка рекреаційного пункту на основі їх екосистемних послуг

Економічна оцінка рекреаційного пункту - це важливий етап його розвитку та управління, який дозволяє визначити його економічний потенціал та ефективність. Оцінка включає в себе:

Доходи від туристичних послуг: Це може бути дохід від продажу квитків на вхід в рекреаційний пункт, дохід від надання послуг проживання, харчування, прокату обладнання, екскурсій та інших послуг. Продукція з символікою рекреаційного пункту та регіону може приносити додатковий дохід. Рекреаційний пункт генерує податкові надходження для місцевого бюджету від оплати послуг та продажу товарів.

3.3.1. Визначення непрямих економічних ефектів

Рекреаційний пункт створює робочі місця для персоналу, який забезпечує функціонування об'єкта та надає послуги відвідувачам. Присутність рекреаційного пункту стимулює розвиток місцевого бізнесу, такого як магазини, ресторани, таксі та інші послуги, що зв'язані з туристичною діяльністю. Привабливість рекреаційного пункту призводить до збільшення інвестицій в розвиток інфраструктури та туристичної індустрії в цілому.

3.3.2. Оцінка екологічних та соціальних ефектів

Рекреаційний пункт може мати як позитивний, так і негативний вплив на навколишнє середовище. Важливо звести до мінімуму негативні наслідки та розвивати рекреаційну діяльність в екологічно збалансованому режимі. Рекреаційний пункт має позитивний вплив на розвиток місцевої громади, створюючи робочі місця, збільшуючи податкові надходження та підвищуючи рівень життя. Важливо забезпечити високу якість послуг для відвідувачів, щоб зберегти їх задоволення та стимулювати повернення. Рекреаційний пункт повинен

мати ефективну стратегію маркетингу та просування, щоб привернути увагу потенційних відвідувачів.

3.3.3. Аналіз фінансових показників

Важливо аналізувати прибуток та рентабельність рекреаційного пункту, щоб визначити його економічну ефективність.

Таблиця 4.1.

Загальна економічна цінність збереження екосистемних послуг [18]

Тип оцінки	Вартість використання			Вартість невикористання
	Пряма	Опосередкована	Відкладеної альтернативи	Вартість існування
Приклади екосистемних послуг	Рибальство Сільське господарство Деревина Торф Рекреація Транспортування Інші продукти і послуги екосистем	Депонування вуглецю Зв'язування азоту Регулювання повеней Захист від буревіїв Відновлення підземних вод та інші послуги екосистем	Майбутнє використання Майбутня інформація	Біорізноманіття Культурна спадщина Цінність спадкування

Прибуток і рентабельність – це ключові показники ефективності роботи рекреаційного пункту. Їх аналіз дозволяє оцінити економічну доцільність діяльності та сприяти його успішному розвитку.

На основі розробленого проекту рекреаційного пункту у Філії «Любомльське ЛГ» ДП «Ліси України» («Лісовичок») нами проведено економічне оцінювання доцільності та окупності організації такого рекреаційного комплексу першого рівня. У табл. 4.2 наводяться зведені відомості щодо необхідних затрат на створення рекреаційного пункту. Відповідно, загальні витрати на запроектовану систему заходів становлять: капітальні витрати (К) + поточні витрати (В) = 217900 + 377000 = 594900 грн. Рентабельність капітальних вкладень визначаємо за формулою: (1) де Есез – очікуваний прибуток за сезон. Рентабельність поточних вкладень визначаємо за формулою: (2) Загальна рентабельність становитиме: - рентабельність капітальних вкладень: $(120000 / 217900) \times 100\% = 55\%$; - рентабельність

поточних вкладень: $(120000 / 377000) \times 100\% = 31,8\%$; - загальна рентабельність: $(120000 / 594900) \times 100 = 20,2\%$.

Таблиця 4.2.

Капітальні та поточні затрати на створення рекреаційного комплексу першого рівня

№	Види затрат	Сума, грн
КАПІТАЛЬНІ ЗАТРАТИ		
1	Облаштування інформаційних стендів, ідентифікаційних попереджувальних табличок, стаціонарних рекреаційних пунктів (мотузковий парк, пляж, станція човнів), лавочок, бесідок, мангалів	178900
2	Друк рекламно-інформаційних матеріалів: путівників, інформаційних пам'яток	7000
3	Закупка урн та контейнерів для збору сміття	32000
ВСЬОГО		217900
ПОТОЧНІ ЗАТРАТИ		
1	Заробітна плата співробітників (охорона, екскурсоводи, прибиральники, розрахунок на сезон- 6 місяців)	287000
2	Поточні обслуговуючі та ремонтні роботи, вивіз сміття	54000
3	Витрати на одноденні екскурсії (пальне, амортизація транспортних засобів, продукти)	30000
4	Реклама екскурсійних маршрутів в ЗМІ	6000
ВСЬОГО		377000
ОЧІКУВАНИЙ ПРИБУТОК		
1	20% частка прибутку від запланованих екскурсійних обслуговувань	<u>600000x0,2=120000</u>

Термін окупності проекту створення рекреаційного пункту (Т) визначаємо за формулою:

$$T = \frac{K}{E_{сез}}$$

Окупність заходів: $594900 / 120000 = 4,9$ роки.

ВИСНОВКИ

В ході даної роботи було здійснено аналіз та оцінку процесу благоустрою та облаштування рекреаційної зони "Лісовичок" Любомльського лісництва., що проєкт розвитку рекреаційної зони "Лісовичок" має великий потенціал для покращення якості життя місцевих жителів і приваблення туристів.

Перш за все, ініціатива сприяє збереженню природного середовища через раціональне використання ресурсів і збереження біорізноманіття. Впровадження екологічно чистих технологій і матеріалів дозволяє знизити негативний вплив на природу.

Друге, створення комфортних умов для відпочинку відвідувачів, включаючи використання альтернативних джерел енергії, сприяє економії ресурсів і покращує енергоефективність об'єктів.

Отже, рекреаційна зона "Лісовичок" не лише сприяє розвитку туризму і місцевої економіки, але і є прикладом екологічно сталого підходу та соціальної відповідальності, що є важливим для сучасного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н. В. Фоменко. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.
2. Бондаренко В. Д. Ліс і рекреація в лісі / В. Д. Бондаренко, О. І. Фурдичко. – Львів, 1994. – 232 с.
3. Миклуш Ю. С. Визначення ознак ландшафтно-таксаційної оцінки рекреаційно-оздоровчих лісів / Ю. С. Миклуш. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.12. С. 15–25.
4. Питуляк М. Р. Природні рекреаційні ресурси Тернопільщини, проблеми їх раціонального використання та охорони. Навчальний посібник / М. Р. Питуляк. – Тернопіль, 1999. – 60 с.
5. Фурдичко О. І. Лісорекреаційні ресурси Львівщини та напрямки їх ефективного використання / О. І. Фурдичко, В. Д. Бондаренко // Проблеми і перспективи розвитку природоохоронних об'єктів на Розточчі. – Львів: Логос, 2000. – 248 с
6. Сажнева Н. Значення рекреаційних передумов у формуванні територіальних рекреаційних систем / Н. Сажнева // Сучасна географія та навколишнє природне середовище : Зб. наук. праць. – Вінниця : Рекламна Агенція „Старт Трек”, 1999. – С. 83–84.
7. Мацола В. І. Рекреаційно-оздоровчо-туристичний комплекс (питання теорії, методології, практики) Львів: Вид-во Інституту регіональних досліджень НАН України, 1998. – 278 с.
8. П'ять цікавих веломаршрутів на вихідні [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://volyn.tabloyid.com/layf/gid-5-cikavyh-velomarshrutiv-navyhidn>
9. Климович П. М. Рекреаційне середовище лісових ландшафтів національного парку "Яворівський" і питання їх ефективного використання / П. М. Климович // Проблеми і перспективи розвитку природоохоронних об'єктів на Розточчі. – Львів: Логос, 2000. – 248 с.

10. Голубчак О. І. Екологічні проблеми лісів Івано-Франківщини / О. І. Голубчак, І. Ф. Калущький // Науковий вісник. Укр. ДЛТУ. – Львів. – 2004. – Вип. 14.3. – С. 247-252.
11. Середін В. І. Ліс – база відпочинку / В. І. Середін, В. І. Парпан. – Ужгород, 1988. – 110 с.
12. Міллер Г. П. Ландшафтознавство : теорія і практика : Навч. посібн. / Г. П. Міллер, В. М. Петлін, А. В. Мельник. – Львів : Вид. ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – 172 с.
13. Мальська М. Туристичний бізнес: теорія та практика / М. Мальська. – К.: Центр учб. літ., 2007. – 424 с.
14. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н. В. Фоменко. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.
15. Ґрунтові ресурси Волинської області: стан, резерви продуктивної здатності (аналітична записка) / укладачі: С.А. Балюк, Р.С. Трускавецький, М.М. Мірошниченко. Харків: «Стиль-Іздат», 2018. 58 с.
16. Гордієнко М. І., Корецький Г. С., Маурер В. М. Лісові культури : підручник. К. : Сільгоспосвіта, 1995. 328 с.
17. Геник Я. В. Трансформаційні процеси в лісопаркових і паркових насадженнях урбанізованих екосистем заходу України / Я. В. Геник, Р. Б. Дудин, А. П. Дида, С. Б. Марутяк, О. І. Каспрук. – Науковий вісник НЛТУ України, 2017. – Т. 27. – № 10. – С. 9–15.
18. Лицур І. М. Методичні підходи до економічної оцінки лісових ресурсів / І. М. Лицур // Економіка прородокористування і охорони довкілля : зб. наук. Праць. – К. : ДУ ІЕПСР НАН України. – 2012. – С. 49–56.